

Koldingbogen

ÅRSTAL:	1979
FORFATTER:	P. Martin Møller
TITEL:	Kampene ved Kolding 1849
KORT RESUME:	Øjenvidneskildring fra den 23. april 1849

Kampene ved Kolding 1849

af P. Martin Møller

Da Kampen stod i Kolding den 23. April 1849 kom vore Tropper fra Torvet ad Østergade, men blev beskydt af Fjenden, som havde taget Stade for Enden af Gaden i Købmand Søren Petersens Butik — Mtr. No. 349a.

Lieutenant Holbeck, som anførte dem vilde se, hvor Fjenden var placeret, traadte op paa Glarmester Thomas Thomsens Trappe (Mtr. No. 360 og No. 147) hvor han blev ramt af en Kugle i Underlivet. Han blev bragt ind til Thomsens, og Doctor Ferber blev tilkaldt, men denne vilde ikke følge med. Holbeck blev ført til Fredericia, hvor han døde nogle faa Dage efter.

Mtr. 352 Helligkorsgade No. 20.

Under (efter) Gadekampen vilde Skomager Møllers Søster gaa ind i denne Ejendoms Forstue, men gik tilbage, da der var en stor Plask Blod paa Gulvet.

*

Hver Gang den 20. og 23. April lægger et Aar til sin Alder tænker jeg paa, at det dog var rigtigt at give en lille kort Beretning om, hvad jeg saa og hørte denne Dag, og vil derfor fremstille det saaledes, som det staar i min Erindring.

Der var den Gang ikke saa stærkt bebygget syd for Aaen, og navnlig langs med Landevejen var der kun nogle Huse paa den vestlige Side af Landevejen. Den 20. April, da Kampen begyndte, stod jeg ved Siden af min Fader paa en Bænk i vor Have, og saa gennem vore Kikkerter Slesvig Holstenerne angribe. Vi havde fri Udsigt over Sønder Landevej og hvad der ligger Øst for denne. Jeg var den Gang 25 Aar gammel og saa 3-4 Kompagni Kolon-

Erindring! angaaende Slaget ved Kolding den 25^e April 1849.

Nemlig: den Dag Byen blev Bombarderet, og en Deel af Byen afbrændt, og de fleste af Indvaanerne maatte flygte, med Koner og Born fra alt hvad de eiede, og det saae jammertlig ud, Schreutene lob paa Gaden og brolede hele Dagen. Da lovede jeg den Altmægtige! vore Forsædres, Abrahams, Isaacs, og Jacobs Gud, dersom Herren vilde svaare mig og min Familie og mit Huus: da vilde jeg lade opskrive paa mine Dørre, at den Altmægtige har bevaret mit Huus: men da jeg ikke fandt det saa passende formedelt mit Næringsfag, saa forandrede jeg min Bestlutning, og lade det sætte paa en Tavle til en daglig Erindring i mit Huus, herfor jeg talter den altmægtige Gud. Herren bevare vor Indgang og Udgang fra nu af og indtil evig Tid, Amen.

Kolding den 4te Juli 1851. Peter Hansen Wiuff!

Være være Gud i det Høie, Fred og Veljævnelse paa Jorden!

ner komme marcherende. Det var Slesvig Holstenske Jægere, og jeg kunde tydeligt se Hestehaars Totten i Schakoen. De gav den ene Salve efter den anden, og vi kunde høre, at de blev besvarede af vore, som vi dog ikke kunde se, ligesom vi ikke kunde se, om der faldt nogen af Fjenden, da Afstanden var for stor. Af og til peb der Kugler over vore Hoveder, men de gik for højt. Jeg formaede dog Fader til at forlade den farlige Plads, og gaa ind i Stuen. Paa Havegangen bag os laa en Spidskugle som var tørnet imod en Mur, der havde givet den en skraa Retning.

Kampen, som var begyndt Kl. 7 om Morgenen, blev ved at rase, og der blev baaret flere saarede bort, det var farligt at komme i Søndergade, thi Kuglerne hvinede langs ad Gaden. Dette saaes bedst paa Gæstgiver Madsens Port — nuv. Mtr. No. 314 — hvori der sad mange Kugler. 3 Civile, som fra Hjørnet af Søn-

dergade og Rendebanen Helligkorsgade vilde følge Kampens Gang blev ramte, i Nærheden af Knæet, som de maa have rakt frem. Laurits Schouerlig blev ved med at bringe Meldinger til og fra Capitain Caroc og han udførte det med Raskhed og ufor-sagt. — Baade han og Hesten kom uskadt derfra.

Kampen havde næsten varet i to Timer, og vi kunde ingen Svækkelse mærke, men da Fjenden kørte Kanoner frem trak vore sig tilbage og ud af Byen. Kort efter at Slesvig Holstenerne vare kommen ind i Byen, hørte vi en stærk Skydning oppe ved Slottet, jeg saa fra et Vindue i Gavlen at Fjenden, — en Snes Mand — fyre den ene Salve efter den anden imod Slottets Sydside, og kunde ikke forstaa Meningens hermed, og frygtede, at nogle af vore havde kastet sig ind i Slottet, men vi kunde ikke mærke at der blev skudt igen, saa vi frygtede, at de vare tagne til Fange.

Kort Tid derefter fik vi to Slesvig Holstenerne i Kvarter, deraf kom den ene først, og jeg spurgte ham hvad den Skydning betød, han svarede, at det var for at lokke Fjenden frem — der Feind konnte sich versteckt haben. — Endvidere forklarede han mig, at havde de haft saadan en Mur vilde de have forsvaret sig til sidste Mand, for jeg maatte vide, at en Slesvig Holstener kunde gøre det af med 3 Danske, hvortil jeg svarede ham, at det forholdt sig ikke rigtigt, thi 2 danske Matroser — (Schrøder og Jensen) havde gjort det af med 3 bevæbnede Slesvig Holstenerne, han var meget fortørnet over mit Svar, men i det samme kom hans Kammerat ind ad Døren, han fortalte ham straks vor Samtale, de talte lidt Smaasnak sammen, og derved blev det.

Samme Dags Eftermiddag var jeg paa Sønderbro, og saa hvorledes Fjenden havde hugget Skydehuller i Toldbodbygningens Gavl og flere Steder, man saa ogsaa hvorledes Muren var knust af Kugleskud omkring Hullerne, saa det har ikke været noget behageligt Arbejde for Fjenden at tage Sigte, naar man kender, hvorledes Blykuglerne spredes og tager en anden Retning, ved at støde imod Kanten af Skydehullet, foruden de der gaar lige igennem Hullet.

*

Den 23. April 1849.

Vi bleve overraskede om Morgen, da Slesvig Holstenerne blæste Allarm, og rykkede ud for at besætte Skansen nord for Byen, min yngste Broder Frederik kom hjem og sagde, nu sprang der en Granat i den Gaard, der nu beboes af Boghandler Løding Mtr. No. 312 i Helligkorsgade, — han havde hørt Knaldet og set en sort Sky, men den gjorde ingen Skade. Ligeledes kom en 6 pundig Kanonkugle og traf 2 Etage af Bog-

handler Grauballes Gaard i Vestergade. — Mtr. 259.

Da Kampen nærmede sig, søgte vi alle ned i Kælderen hvor mine Forældre og Søsken, hvoraf den ældste, som var gift og boede andet Steds i Byen, havde sin Familie med, vi var ialt 12 Personer.

Det var navnlig i Østergade vi i vor Nærhed hørte den ene Salve følge efter den anden. Og saa fra andre Kanter kunde vi høre, at Kampen rasede. Den nærmede sig mere og mere, Kuglerne slog imod Muren, det er nemlig en gammel Bindingsværks Gaard, som ligger med Gavlen mod Gaden, opført 1589. Bygningen ligger med 3 Fag ud paa Gaden og er ialt 10-11 Fag lang. De østfra kommende trængte kæmpende frem gennem Klostergade og fordelte sig i Porte og Døre, hvor de kunde staa i Ro og lade deres Bøsser. Ligeledes stod de inde i vore Stuer lige over vore Hoveder og holde en jævn Samtale. Kampen vedvarede, — I skyder for højt lød det, eller, Ambulance, — en glad Fynbo raabte: »giv ham en Kugle, giv ham en Kugle«, — et Knald og paafølgende Latter fortalte, at der ikke var skudt forgæves. Gentagne Gange slog Kuglerne imod Husmuren, Slesvig Holstenernes Rifler var et godt Vaaben, det gav et ordentligt Klask, naar de 2½ Lod svære Kugler paa et saa kort Maal slog imod Muren. Vi satte en Dyne op for et Kældervindue, for at der ikke skulde forvilde sig en Kugle ind til os.

Med et blev der trommet til Storm fra Slesvig Holstenerne, men aldrig saasart vare de kommet ned i Klostergade før der faldt Salver, og de kom løbende tilbage igen. Dette gentog sig mange Gange, men altid med samme Resultat. Imidlertid havde Kanonerne syd for Byen lydt i længere Tid, hver Gang en Ka-

nonkugle strøg hen langs Tagsiden, eller en Lægte eller et Spær blev ramt faldt Tagstenene ned fra Loftet med et stort Bulder, Huset ligger med Længden i Skudlinie.

Da Slesvig Holstenerne fra Bellevue beskød de danske Batterier paa Slotsbanken, en Kanonkugle gik gennem Sydgavlen ind paa Loftet og tørnede imod Skorstenen. En Granat slog ind i Værkstedet, revnede et stærkt Egetræs Hjørnebord, som forbinder Bjælkerne med Stængerne, og hoppede ud i Gaarden, hvor den sprang.

Kampen blev ved at fortsætte, for at holde vore paa Afstand, blev Fjenden ved at skyde fra Hjørnet af Søndergade og Helligkorsgade, de kunde i Ro lade i Søndergade, men vore Skytter vare parate til at tage imod dem. De maa have været bange for at opholde dem paa Hjørnet, thi de skød blot i Blinde, og have tabt Besindelsen. De ødelagde 5 á 6 Rækker af de nederste Tagsten i vor gamle bolig, de rakte blot Bøsserne frem om Hjørnet.

*

Da Hestgarden i 1848 laa her i Kolding og Prinds Christian var Gardens Chef indtraf følgende Tildragelse, der løb jo saa mange Rygter, og Folk, baade store og smaa vare lige begærlige efter Nyheder, saaledes kom en Gardist, han havde været i Haderslev, og holdt stille udenfor Kancelliraad Kralund, Mtr. 350, Helligkorsgade, hvor Prindsen laa i Kvarter. Prindsen kom ned og spurgte: er der noget Nyt? Ja man siger i Haderslev, at Engelskmændene have besat Rensborg. Prindsen knyttede sin højre Haand og slog et rask Slag ned i sin udstrakte Venstre idet han udbrød: ja er det sandt, skal vi ogsaa knuse dem.

Skomager Møller stod lige bagved Prindsen og hørte tydeligt hvert Ord.

De folkelige bevægelser...

Artiklen her er en del af et større værk om Sognebibliotekerne og de folkelige bevægelser i Brusk og Nørre Tyrstrup Herreder ved Kolding 1830–1920, skrevet som hovedopgave ved Danmarks Biblioteksskole 1978 af bibliotekar Therese Høeg Jacobsen.

Det kongelige danske Landhusholdningsselskab var en halvofficiel institution, en slags landbrugsministerium, hvis formål var at fremme landbruget i videste forstand. Selskabet eksisterer endnu.

Lhs. støttede sognebibliotekerne med boggaver fra slutningen af 1780erne til 1921, og uddelte også bøger til enkeltpersoner, f. eks. som belønning til særlig dygtige bønder og landvæsenslærlinge.

Severin Jørgensen. 1842–1926.

Formand for Fællesforeningen for jydsk Brugsforeninger fra dens stiftelse 1888 og for Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger fra dens stiftelse 1896 indtil 1913.

Bror til Højskolebladets stifter Konrad Jørgensen.

Blandt de få brugsforeninger der i begyndelsen af 70erne fandtes her i landet var også brugsforeningen i Vester Nebel. Severin Jørgensen overtog bestyrerpladsen her i 1875.

Severin Jørgensen havde mange tillidsposter indenfor andelsbevægelsen.

Kolding Handelsstandsforening

Denne artikel er skrevet udelukkende på grundlag af trykt kildemateriale, især aviser. I dem vil man næsten udelukkende finde den del af Handelsstandsforeningens virksomhed omtalt, der var rettet udad mod offentligheden, mens foreningens indadrettede virksomhed normalt ikke blev nævnt.

Artiklen giver derfor ikke en fuldstændig beskrivelse af Handelsstandsforeningens virksomhed, men manglerne kan næppe være så store, at de væsentlig ændrer billedet af foreningen. Det officielle billede må være det rigtige billede af Handelsstandsforeningen.

Dagligt liv i Søndergade

Da Kolding Kommune i 1975 opfordrede pensionister i området til at

skrive deres barndomserindringer fra Kolding by og egn indkom der ca. 50 besvarelser. Herimellem denne artikel, skrevet af Jens Hørlyck, der var barn i Søndergade omkring 1905.

Kampene i Kolding 1849

Skomager P. Martin Møller 1824-1915, der ejede det gamle hus, Helligkorsgade 18, var en meget anerkendt amatørarkæolog. Hans speciale var Koldings oldtid. Tog del i ordningen af Koldinghusmuseets oldsager. Dette er hans egne optegnelser.

Præstegården i Vonsild

I Vejle Amts Årbøger kan man læse om præstegården og dens beboere i følgende artikler:

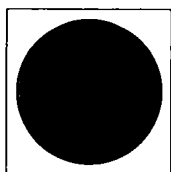
P. Eliassen: Fra de 8 sogne (heri bl. a. om præsten i Vonsild, Johannes Ryde) 1907.

Th. O. Achelis: De første lutherske præster i Vonsild. 1933.

P. Eliassen: Spredte optegnelser fra Vonsild sogn. 1915.

P. Eliassen: Præsten i Vonsild (Johs. Ryde). Livsbilleder fra det 17. århundrede. 1910.

FØR DU GØR
NOGET MED PENGE

Sparekassen

Sydjylland

Lokalkendskab gi'r bedre rådgivning